

Úpravář/úpravářka textilií (kód: 31-030-H)

Autorizující orgán: Ministerstvo průmyslu a obchodu
Skupina oborů: Textilní výroba a oděvnictví (kód: 31)
Týká se povolání: Úpravář textilií
Kvalifikační úroveň NSK - EQF: 3

Odborná způsobilost

Název	Úroveň
Posuzování kvality a klasifikace upravených textilií	3
Obsluha strojů pro zušlechťování plošných textilií	3

Platnost standardu

Standard je platný od: 21.10.2022

Kritéria a způsoby hodnocení

Posuzování kvality a klasifikace upravených textilií

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem	Praktické předvedení
b) Označit, případně doznačit vady podle příslušného pracovního postupu, etalonu nebo klasifikačního řádu	Praktické předvedení
c) Odstranit odstranitelné vady textilií	Praktické předvedení
d) Zařadit, případně přeřadit textilii na základě označených, případně doznačených vad do kvalitativních stupňů podle příslušného klasifikačního řádu	Praktické předvedení
e) Zaevidovat výsledky kontroly textilií	Praktické předvedení
f) Rozhodnout o opravě nebo o dalším postupu	Praktické předvedení
g) Připravit podklady pro vyřízení reklamace	Praktické předvedení
h) Podat informaci k opatřením na odstranění nekvalitní produkce (úpravářům, mistrovi) a zkontrolovat splnění přijatých opatření	Praktické předvedení
i) Vychystat zboží a připravit pomůcky, adjustační a balicí materiál	Praktické předvedení
j) Změřit a prohlédnout zboží	Praktické předvedení
k) Předvést nabalování, skládání a adjustaci zboží způsobem předepsaným výrobním příkazem	Praktické předvedení
l) Zaznamenat produkci za směnu	Praktické předvedení
m) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat předepsané ochranné pomůcky	Praktické předvedení
n) Používat měřicí přístroje včetně prokázání znalosti pravidel pro metrologii	Praktické předvedení a ústní ověření
o) Prokázat znalosti o pravidlech pro klasifikaci daných klasifikačním řádem pro klasifikovaný sortiment zboží, o adjustaci, o účelu a principu předúpravy a finální úpravy textilií, o zásadách péče o strojní zařízení	Písemný test

Je třeba splnit všechna kritéria.

Obsluha strojů pro zušlechťování plošných textilií

Kritéria hodnocení	Způsoby ověření
a) Převzít a seznámit se s výrobním příkazem	Praktické předvedení
b) Zavést textilii do stroje a provést příslušné pracovní a technologické úkony (navést textilii strojem, projet běhoun, napustit a vypustit lázně, zahřát a zchladit stroj nebo jeho část (válce), zažehlit válce, předvést a vysvětlit úkony spojené s obsluhou strojních zařízení a jejich částí, jako jsou různé spínače, ventily, ovládací panely a podobně, kontrolovat průběžně chod strojního zařízení, zadané parametry a požadovaný výpad zboží, korigovat chod strojního zařízení v souladu s technologickým postupem za účelem dosažení požadované úrovně kvality úpravy)	Praktické předvedení a ústní ověření
c) Vyměnit zboží na předloze (manipulace se zbožím za pomoci ojky, to je manipulace s podvozky s nábalý a paletami, sešít konce předchozího se začátkem následujícího pásu textilie pro navedení do stroje)	Praktické předvedení
d) Vyměnit zboží na výpadu (oddělení zboží po navedení strojem, manipulace se zbožím za pomoci ojky, to je manipulace s podvozky s nábalý a paletami)	Praktické předvedení
e) Připravit potřebné chemikálie a roztoky podle konkrétního technologického postupu a konkrétního výrobního předpisu	Praktické předvedení
f) Odebrat vzorky (počty jsou stanoveny pracovním postupem pro konkrétní výrobek) a provést mezioperační kontrolu kvality průběhu operace podle předpisu, výsledky mezioperační kontroly zaevidovat	Praktické předvedení
g) Zaznamenat produkci za směnu	Praktické předvedení
h) Vyčistit a vymýt stroj mezi technologickými dávkami	Praktické předvedení
i) Dodržovat předpisy o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci, používat povinné ochranné pomůcky pro obsluhu strojů a práci na úpravně (ochrana zraku, ochrana proti potřísnění chemikáliemi)	Praktické předvedení
j) Používat měřicí přístroje včetně prokázání znalosti pravidel pro metrologii	Praktické předvedení a ústní ověření
k) Prokázat znalosti o textilních materiálech (druhy, vlastnosti), o textiliích (druhy, konstrukce, parametry, vady), o účelu a principu předúpravy (odstranění nečistot a prostředků nanesených na textilní substrát za účelem jeho lepšího zpracování a dodání vlastností umožňujících další zušlechtění jako například postřihování, požeňování, odšlichtování, mercerace, vyvážka, bělení, krabování, dekatování nebo valchování vlněných tkanin, odklížování nebo zatěžování hedvábných tkanin), o účelu a principu finální úpravy (apretace, kalandrování, sanforizace, chemické úpravy), o zásadách péče o přidělený stroj	Písemný test

Je třeba splnit kritéria a) až e) a g) až k); kritérium f) je třeba splnit ve výrobních operacích, ve kterých se vyskytuje mezioperační kontrola.

Organizační a metodické pokyny

Pokyny k realizaci zkoušky

Autorizovaná osoba informuje, které doklady musí uchazeč předložit, aby zkouška proběhla v souladu s platnými právními předpisy.

Před zahájením vlastního ověřování musí být uchazeč seznámen s pracovištěm a s požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) a požární ochrany (PO), o čemž bude autorizovanou osobou vyhotoven a uchazečem podepsán písemný záznam. Zdravotní způsobilost pro vykonávání pracovních činností této profesní kvalifikace je vyžadována a prokazuje se lékařským potvrzením (odkaz na povolání v NSP - <https://www.nsp.cz/jednotka-prace/upravar-textilii#zdravotni-zpusobilost>).

Uchazeči bude zadáno upravit textilii.

Zkouška bude probíhat za běžného provozu při zušlechťování textilií, při kterém s ohledem na charakter výroby jde o velké finanční hodnoty zpracovávaných materiálů, strojů a linek a o kvalitu vyrobeného produktu. Aby se zamezilo finančním ztrátám, je žádoucí, aby uchazeč u každé prověřované odborné kompetence vykonával prakticky ty operace nebo pracovní úkony, viz kritéria hodnocení, které nezpůsobí finanční ztráty, to je některé postupy simuluje, nebo některé pracovní úkony operací vykonává, pokud stroj není v chodu, nebo vykonává některé pracovní úkony operací pod dohledem řádné obsluhy, nebo vykonává pracovní úkony operací určené zkoušejícím a ostatní operace popíše nebo vysvětlí zkoušejícímu, vybrané úkony operací vykonává paralelně nebo ve spolupráci s řádnou obsluhou strojů a zařízení.

Uchazeč dostane komplexní úkol a bude vykonávat operace (pracovní úkony) náležející k odborné kompetenci, zkoušející bude sledovat plnění úkolu. Zkoušející bude sledovat uchazeče v průběhu plnění zadaného úkolu také z hlediska dodržování zásad bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, to je, jak si vede při obsluze strojů a jak se pohybuje v provozu textilní výroby.

Vzhledem k charakteru výroby (zušlechťování textilií) a k provozním podmínkám, ve kterých bude probíhat zkoušení, jsou dále nastíněny konkrétní postupy zkoušení pro odborné kompetence.

Při ověřování odborné kompetence **Posuzování kvality a klasifikace upravených textilií** se předpokládá, že operace uvedené pod kritérii hodnocení a) až l) bude uchazeč provádět buď pod dohledem provozního pracovníka, nebo tyto operace bude provádět na vzorcích a ve formulářích připravených pro vykonání zkoušky.

Při ověřování odborné kompetence **Obsluha strojů pro zušlechťování plošných textilií** se předpokládá, že operace uvedené pod kritérii hodnocení a), b), c), d), e), f), h), i), j) bude uchazeč provádět pod dohledem provozního pracovníka, při plnění kritéria hodnocení g) bude uchazeč zaznamenávat údaje do formulářů připravených pro vykonání zkoušky. Uchazeč se u stroje seznámí s konkrétní dokumentací pro tento stroj: S technologickým postupem, výrobním předpisem pro konkrétní výrobek, harmonogramem preventivní péče o stroj, s pracovním postupem, ve kterém jsou popsány mezioperační kontroly. Zkoušející při zkoušce sleduje pracovníka, zda provádí všechny činnosti v četnostech, rozsahu a způsobem popsaným v dokumentaci pro tento stroj.

Při ověřování kritérií formou praktického předvedení je třeba přihlížet především k bezpečnému provádění všech úkonů a ke kvalitě zhotoveného výrobku.

Autorizovaná osoba zpracuje seznam strojového vybavení (používaných strojů a zařízení v rozsahu hodnoticího standardu) a umožní uchazeči se s ním seznámit v předstihu (1 měsíc) před zkouškou. Výběr strojů pro zkoušení uchazeče provede zkoušející. Při zkoušení uchazeče bude uchazeč obsluhovat alespoň jeden jednoúčelový stroj, nebo jedno kombinované strojní zařízení, nebo víceúrovňovou linku, nebo aparaturní zařízení, dle konkrétního technologického postupu.

Písemné ověření probíhá formou písemného testu. Testy vytváří autorizovaná osoba na základě pravidel stanovených v hodnoticím standardu. Test může být uchazečům zadán v elektronické podobě.

Pravidla pro aplikaci písemných testů jako způsobu ověřování

Soubor otázek pro testy stanovuje autorizovaná osoba podle požadavků hodnoticího standardu. Musí přitom splňovat následující pravidla:

- A. Testy pro jednotlivé uchazeče musí být generovány z dostatečně velkého souboru otázek, aby bylo umožněno řádově několik desítek různě sestavených testů.
- B. Při každé zkoušce musí být ověřeny všechny kompetence kvalifikačního standardu. To znamená, že v případě, kdy

se některé kompetence nebo kritéria ověřují pomocí testů, musí být splněny následující podmínky:

B1. Pro celkový soubor otázek, z něhož se generují jednotlivé testy:

Pro každé kritérium a pro každé téma uvedené v kritériích existuje několik otázek.

B2. Pro jednotlivé vygenerované testy:

Každý uchazeč má ve svém testu pro každé kritérium (u něhož je test způsobem ověření a v návaznosti na pokyn o tom, která kritéria je třeba u zkoušky splnit) a pro každé téma uvedené v kritériích alespoň jednu otázku.

B3. Pro úspěšné splnění požadavků testu:

Za úspěšné splnění testu se považuje 70 % správně zodpovězených otázek s tím, že pro každé kritérium musí být správně zodpovězeno alespoň 50 % otázek.

Výsledné hodnocení

Zkoušející hodnotí uchazeče zvlášť pro každou kompetenci a výsledek zapisuje do záznamu o průběhu a výsledku zkoušky. Výsledné hodnocení pro danou kompetenci musí znít „splnil“ nebo „nesplnil“ v závislosti na stanovení závaznosti, resp. nezávaznosti jednotlivých kritérií u každé kompetence. Výsledné hodnocení zkoušky zní buď „vyhověl“, pokud uchazeč splnil všechny kompetence, nebo „nevyhověl“, pokud uchazeč některou kompetenci nesplnil. Při hodnocení „nevyhověl“ uvádí zkoušející vždy zdůvodnění, které uchazeč svým podpisem bere na vědomí.

Počet zkoušejících

Zkouška probíhá před jednou autorizovanou osobou; zkoušejícím je jedna autorizovaná fyzická osoba s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci anebo jeden autorizovaný zástupce autorizované podnikající fyzické nebo právnické osoby s autorizací pro příslušnou profesní kvalifikaci.

Požadavky na odbornou způsobilost autorizované osoby, resp. autorizovaného zástupce autorizované osoby

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby musí splňovat alespoň jednu z následujících variant požadavků:

- a) Střední vzdělání s výučním listem v oboru vzdělání zaměřeném na výrobu nebo zušlechťování textilií a střední vzdělání s maturitní zkouškou a alespoň 5 let odborné praxe ve výrobě nebo zušlechťování textilií nebo ve funkci učitele praktického vyučování nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech.
- b) Střední vzdělání s maturitní zkouškou v oblasti textilní výroby a alespoň 5 let odborné praxe zaměřené na výrobu nebo zušlechťování textilií nebo ve funkci učitele praktického vyučování nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech.
- c) Vyšší odborné vzdělání se zaměřením na textilní technologie a alespoň 5 let odborné praxe zaměřené na výrobu nebo zušlechťování textilií nebo ve funkci učitele praktického vyučování nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech.
- d) Vysokoškolské vzdělání se zaměřením na textilní technologie a alespoň 5 let odborné praxe zaměřené na výrobu nebo zušlechťování textilií nebo ve funkci učitele odborných předmětů nebo ve funkci učitele praktického vyučování nebo ve funkci učitele odborného výcviku v textilních oborech.
- e) Profesionální kvalifikace 31-030-H Úpravář/úpravářka textilií a střední vzdělání s maturitní zkouškou a alespoň 5 let odborné praxe ve výrobě nebo zušlechťování textilií.

Další požadavky:

- Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby, která nemá odbornou kvalifikaci pedagogického pracovníka podle zákona č. 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, nebo nemá odbornou kvalifikaci podle zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších předpisů, nebo praxi v oblasti vzdělávání dospělých (včetně praxe z oblasti zkoušení), nebo nemá osvědčení o profesní kvalifikaci 75-001-T Lektor/lektorka dalšího vzdělávání, může být absolventem přípravy zaměřené zejména na praktickou aplikaci části první, hlavy III a IV zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů (zákon o uznávání výsledků dalšího vzdělávání) ve znění pozdějších předpisů, a přípravy zaměřené na vzdělávání a hodnocení dospělých s důrazem na psychologické aspekty zkoušení dospělých v rozsahu minimálně 12 hodin.
- Autorizovaná osoba musí být schopna organizačně zajistit zkušební proces včetně vyhodnocení na PC a vydání jednotného osvědčení (stačí doložit čestným prohlášením).

Žadatel o udělení autorizace prokazuje splnění požadavků na odbornou způsobilost předložením dokladu nebo souboru dokladů o získání odborné způsobilosti autorizujícímu orgánu nebo jiným postupem stanoveným autorizujícím orgánem.

Žádost o autorizaci naleznete na stránkách autorizujícího orgánu: Ministerstvo průmyslu a obchodu, www.mpo.cz.

Nezbytné materiální a technické předpoklady pro provedení zkoušky

Pro zajištění zkoušky podle tohoto hodnoticího standardu je třeba mít k dispozici dílnu v reálném provozu vybavenou na odpovídající úrovni, to znamená minimálně následující materiálně-technické vybavení:

- Stroje nebo linky na zušlechťování textilií se zpracovávaným textilním materiálem (mercerační a bělicí linka, kalandry, klasifikační rám)
- Výrobní předpisy, pracovní a technologické postupy pro úpravu plošných textilií
- Pracovní pomůcky (podle konkrétního strojního zaměření)
- Měřicí přístroje (váhy, metry, hustoměry, teploměry, vzorkovnice - vše podle konkrétního strojního zařízení)
- Přísun potřebné energie odpovídající bezpečnostním a hygienickým předpisům
- Osobní ochranné pracovní prostředky (OOPP pro konkrétní pracoviště dle příslušných místních provozních předpisů)
- Místnost pro písemnou část zkoušky, psací potřeby, formuláře s testy, popřípadě PC a testy připravené v elektronické podobě
- Záznamové archy pro sledování a hodnocení postupu plnění úkolů při zkoušce

Autorizovaná osoba, resp. autorizovaný zástupce autorizované osoby musí zajistit, aby pracoviště byla uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro realizaci zkoušky z hlediska BOZP odpovídaly bezpečnostním požadavkům a hygienickým limitům na pracovní prostředí a pracoviště.

K žádosti o udělení autorizace žadatel přiloží seznam materiálně-technického vybavení dokládající soulad s požadavky uvedenými v hodnoticím standardu pro účely zkoušky. Zajištění vhodných prostor pro provádění zkoušky prokazuje žadatel odpovídajícím dokladem (např. výpis z katastru nemovitostí, nájemní smlouva, dohoda) umožňujícím jejich užívání po dobu platnosti autorizace.

Doba přípravy na zkoušku

Uchazeč má nárok na celkovou dobu přípravy na zkoušku v trvání 30 minut. Do doby přípravy na zkoušku se nezapočítává doba na seznámení uchazeče s pracovištěm a s požadavky BOZP a PO.

Doba pro vykonání zkoušky

Celková doba trvání vlastní zkoušky jednoho uchazeče (bez času na přestávky a na přípravu) je 16 až 20 hodin (hodinou se rozumí 60 minut). Zkouška může být rozložena do více dnů. Doba trvání písemného testu jednoho uchazeče je 60 minut.

Autoři standardu

Autoři hodnoticího standardu

Hodnoticí standard profesní kvalifikace připravila SR pro textilní, oděvní a kožedělný průmysl, ustavená a licencovaná pro tuto činnost HK ČR a SP ČR.

Na tvorbě se dále podílely subjekty zastoupené v pracovní skupině:

VEBA, a. s., Broumov

PAPILLONS, a. s., Broumov

INTERES 21, spol. s r. o., Broumov